

**Barcelona, origen del
procés de
descobriment i
colonització
d'Amèrica**

Alba Vallès i Formosa

**II Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica
Arenys de Munt, 2002**

Barcelona, origen del procés de descobriment i colonització d'Amèrica

1. Arribada de Colom a Barcelona

Durant el període de la Renaixença, que va coincidir amb el final de l'imperi espanyol a Amèrica, molts catalans es van interessar en la recuperació de la memòria històrica pròpia, que fins llavors estava confosa amb l'espanyola. Un dels temes escollits fou el referent als inicis de la colonització, ja que es considerava un moment prou allunyat i deslligat del present com per poder ser estudiat, aparentment, amb major llibertat.

Martín Fernández de Navarrete, director de l'Acadèmia d'Història, Pròsper de Bofarull i Fèlix Torres Amat, van investigar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó amb l'esperança de trobar-hi documents relatius al tema de la vinguda de Colom a la ciutat de Barcelona: el resultat va ser negatiu. Tampoc hi havia notícies als principals registres de la ciutat: *Dietari de l'Antich Consell Barceloní*, *Dietari de la Diputació del General*, *Ceremonial dels Magnífichs Consellers*, *Regiment de la ciutat de Barcelona*, *Rúbriques de Bruniquer*, *Llibre de Solemnitats de Barcelona* i *Llibre d'algunes coses assenyalades en Barcelona y altres parts*.

Malgrat l'intent d'ocultació, la memòria històrica d'un fet transcendental per a la ciutat s'havia conservat en algunes notícies escrites esparses i també en la tradició oral popular, molt a desgrat d'alguns historiadors que el posaven en dubte i el consideraven una llegenda o una obsessió local, com va ser el cas de Cesáreo Fernández Duro, entre d'altres.

La situació ambigua es va anar perpetuant en l'àmbit acadèmic, fins que el professor Antonio Rumeu de Armas, de la Real Academia Española, va publicar, el 1944, una sèrie de documents (cartes, cèdules, provisions, etc.) que havia trobat a l'Arxiu de Simancas i que feien referència a la preparació, a la ciutat de Barcelona, d'una flota que havia d'emprendre el segon viatge de Colom per colonitzar les Índies.

Per justificar aquesta manca de documentació als arxius i el silenci administratiu dels responsables de la ciutat, es va desenvolupar la teoria que havia estat expedida una ordre reial per tal de desvincular Barcelona d'aquells fets, ja que es volia atribuir tota l'empresa colonitzadora a la corona castellana, que era la que havia firmat el tractat d'Alcàçovas amb Portugal, el 1479, sobre els drets de descobriment i possessió dels mars i terres occidentals. D'altres, ho consideraven una maniobra per tal d'aconseguir la unificació nacional peninsular des d'una perspectiva castellanitzadora que, d'alguna manera, contravenia els drets i les llibertats de Catalunya com a nació sobirana.

Malgrat la censura existent, no es va poder amagar del tot aquell fet, perquè existien testimonis que ho recordaven. Un d'aquests testimonis era el del polèmic Bartomeu de las Casas o Casaus, defensor a ultrança dels indígenes i de l'almirall contra el poder imperial. A la *Historia de las Indias* (1), ens assabenta que "l'Almirall Colom partí de **Sevilla** portant els indis, que foren set, que havien quedat dels treballs passats, perquè els altres havien mort, els quals jo vaig veure llavors a **Sevilla**..." Important testimoni, malgrat aparèixer la substitució censora de Barcelona per Sevilla, segons el procediment del qual ens ha parlat àmpliament l'investigador Jordi Bilbeny a *Brevíssima relació de la destrucció de la història* (2).

Un altre testimoni seria el de Pere Màrtir d'Angleria, mestre dels cavallers de la cort. Ell, trobant-se a la ciutat comtal invitat pel cardenal Mendoza, va veure arribar i va conversar amb el mateix almirall Colom. Impressions que anotaria en una sèrie de cartes publicades amb el títol de *Opus Epistolarum* (3); en una de les quals, dirigida al confessor de la reina Isabel, Hernando de Talavera, declarava que "... el Rei i la Reina, a **Barcelona**, van fer seure davant seu Colom, que havia tornat d'aquell honorable viatge i el van declarar Almirall de la Mar Ocèana..."

Gonzalo Fernández de Oviedo, a *Historia General y Natural de las Indias, islas i Tierra Firme del Mar Océano*, afirma que parla com a testimoni ocular, ja que era patge reial i company dels fills de l'almirall, i diu: "...i vaig veure venir

l'Almirall Cristòfol Colom amb els primers indis que vingueren en el primer viatge de descobriment..." (4).

Afegim les declaracions del fill del descobridor, Ferran Colom que, a la biografia del seu pare afirma: "...arribà a mitjans d'abril a **Barcelona**, havent fet saber abans a Ses Alteses el bon succés del seu viatge, del qual tingueren infinita alegria i content i com a home que tan gran servei els havia fet, manaren que fos solemnement rebut..." Diu Ferran Colom per primera i única vegada, que "...quan el Rei cavalcava per **Barcelona**, l'Almirall anava al seu costat i l'Infant Fortuna a l'altre, sent costum d'anar-hi només el dit Infant, que era parent molt pròxim del Rei..." Aquest és un detall important que trobem a la *Historia del Almirante don Cristóbal Colón*. (5)

Malgrat tot, aquests testimonis no van deixar de ser considerats com a merament esporàdics i anecdòtics, i no van ser estudiats amb la profunditat i conseqüències que mereixien. Cal sumar a aquests fets la recent aportació documental de Rumeu de Armas: carta dirigida a l'Alferes Major, comte de Cifuentes, del 23 de maig 1493; carta a Álvaro de Acosta, justícia de l'armada, del 24 de maig; la d'Alonso Martínez de Aguado, i la de Melchor Maldonado, del 30 de maig. Totes elles datades a la ciutat de **Barcelona** i relacionades amb els preparatius del segon viatge de colonització. Hi ha també les instruccions donades a Joanot Berard, datades el 23 de maig, i la carta dirigida a l'almirall Colom, en què els sobirans li notificaven que tenien en el seu poder el *Diari de bitàcora* per tal de fer-ne un trasllat o còpia, datada el 5 de setembre, a la mateixa ciutat de **Barcelona**.

Podríem afegir a aquests documents testimonials, la *Relació o Rol* dels pagaments fets als mariners del viatge de descoberta a la ciutat de **Barcelona**, datat el 16 de novembre de 1498 i trobat a l'Arxiu de la Casa d'Alba, que especifica : "...allà hi ha la gent que va rebre de mi diners, i allà hi ha els comptes dels senyors comptadors majors, els quals pagaran a aquesta gent a la tornada de les Índies el que se'ls devia, a més del que es va donar en préstec abans que hi anessin i la resta que van guanyar, reberen a **Barcelona**

el maig...”. Aquest document també ha estat objecte de la censura quant a l'autèntic nom dels tripulants.

Per acabar, a les cartes de l'almirall Colom, dirigides a la reina Isabel, consta, de la seva pròpia mà: “...Yo soy siervo de vuestra alteza. Las llaves de my voluntad yo se las di en Barcelona...”, o bé “... yo me di en **Barcelona**, a V.A. sin desar de mi cosa y ansi, como fue el ánima, ansi fue la honra y hacienda...” que vindrien a reafirmar de manera solemne aquesta estada a la ciutat comtal.

Hi ha, al mateix temps, memòries documentals de cronistes catalans, no desconegudes tradicionalment: *Sumari, Index o Epítome dels admirables i nobilíssims títols de Catalunya* (1628) (6), d'Andreu Bosch; *Anales de Catalunya*, (1709) (7) de Narcís Feliu de la Peña, *Historia de Montserrat* (1726) (8) de Pere Serra i Postius, i altres.

També hi ha la *Proclamación a la Catòlica Magestad Piadosa de Felipe IV el Grande*, del 1640, dirigida al sobirà pel Consell de Cent de la ciutat, per tal de fer constar que “...els primers que plantaren la fe de Crist a les Índies Occidentals foren dotze sacerdots catalans, amb el Legat que envià el Sant Pare i els reis, de la mateixa nació. Els primers indis convertits que es presentaren als Reis Catòlics, es batejaren a Barcelona”.

L'arxiver Dídac de Monfar va recollir la notícia que posaria de manifest, junt amb el *Memorial dels Consellers de Barcelona i coses notables succehidas en son temps*, del 3 d'abril de 1493, que “es batejaren a la Seu sis indis portats de les Índies, sent padrins el rei i el príncep Joan...”. També se'ns diu que els primers indígenes portats per l'almirall Colom van ser batejats a la pila baptismal de la catedral de Barcelona. Els padrins van ser els sobirans i el príncep primogènit donà el nom de Joan d'Aragó a un d'ells, al qual va posar sota la seva custòdia el temps que va viure. El pare Quintanilla a *Arquetipo de virtudes* (palerm, 1653) afirma que “el sirvent de Déu Cisneros fou qui, a **Barcelona**, va catequitzar set indis que portà Colom i que després foren batejats el 15 d'abril de 1493”. Tot això es contradiu amb les cròniques oficials

que estableixen que aquests indis van ser batejats a l'església de Guadalupe, el 1497 (9).

Aquests indígenes arribats a Barcelona, van ser posats per l'almirall, sota la tutela de les persones que l'havien acompanyat. Un d'ells va ser posat sota la tutela del pare de Bartomeu de las Casas, o Casaus. Aquest indi el va criar amb el seu fill, i li deuria inculcar aquell amor que sempre Las Casas va tenir per ells. Més tard, la reina Isabel va decretar que fossin tornats a la seva terra de naixença, coincidint amb la destitució de l'almirall pel comanador d'Alcàntara, Nicolás de Ovando.

El cronista Gonzalo Fernández de Oviedo va ser testimoni també de dites cerimònies religioses mentre es trobava a la cort de Barcelona, dient que "...sis indis arribaren amb el primer Almirall a la cort de **Barcelona...** i ells per sa pròpia voluntat o aconsellats, demanaren el baptisme, i els Catòlics Reis per sa clemència manaren fossin batejats; i juntament amb ses Alteses, el Sereníssim príncep don Joan, el seu primogènit i hereu, foren els seus padrins... I a un indi que era el més principal d'ells, anomenaren Ferran d'Aragó, el qual era natural de l'illa Espanyola i parent del rei o cacic Goacanagarí. I a un altre anomenaren don Joan de Castella, i als altres els donaren altres noms, com ells demanaren, o els seus padrins acordaren que se'ls donés, conforme a l'església Catòlica...".

Concloues aquestes cerimònies, ressalta també el fet que consti que l'almirall Colom fos acompanyat per diversos cortesans principals "...com a home generós i d'Estat..." a la seva "posada", a la mateixa ciutat comtal. Interpretem, i podem demostrar, que "posada" era sinònim de casa pròpia, malgrat que mai ha constatat que així fos en cap història, ans al contrari.

El més notori d'aquesta exposició testimonial, seria l'edició feta a **Barcelona** de la *Carta* de Colom anunciant la descoberta d'un Nou Món, datada el 15 de febrer de 1493, i dirigida a diversos funcionaris de la cort. Aquesta *Carta* va ser impresa pel prevere de l'església del Pi, Pere Posa, que tenia la seva impremta al carrer de la Boqueria, tocant a l'esmentada església.

Creiem que l'original de dita carta fou imprès en català, encara que mai s'ha pogut trobar ni un sol exemplar. Malgrat tot, tenim testimoni que va existir gràcies al registre de la Biblioteca Colombina, creada pel fill de l'almirall, Ferran Colom. En el registre consta: "...Carta enviada al escribano de ración, 1493. En catalán, reg..4643". A Estrasburg es va fer una edició de la *Carta* el 1497, en versió alemanya on consta que era "traduïda del català i del llatí" (però no consta el castellà).

La traducció llatina va ser feta per Leandre de Coscó, clergue i comanador d'Ossera, que era cambrer del cardenal Roderic de Borja, futur papa Alexandre VI. A Coscó li havia enviat la carta el seu cosí Gabriel Sanchís, tresorer de la Corona d'Aragó.

A **Barcelona**, es van rebre les *Butlles Alexandrines* sobre la legitimació de la possessió de les terres descobertes, a fi que fossin cristianitzades. Bernardino de Carvajal, bisbe de Cartagena, fou el procurador a Roma. Alexandre VI va enviar primer la *Inter Caetera*, el 3 de maig de 1493, concedint als Reis Catòlics les terres descobertes. Aquests ho comunicaren a l'almirall, que es trobava a **Barcelona**, preparant l'armada del segon viatge, segons consta "...Ya sabeys como obramos ynviado a Roma, por una Bula sobresto de las yslas e Tierra que abeys descubierta y esta por descubrir; agora Nos es venida, e vos ymbiamos un traslado della abtorizado. Viene como cumple...".Després, seguirien altres com la *Inter Caetera II*, la *Eximie devotionis*, la *Piius fidelium* i la *Dudum siguidem*, amb la finalitat de definir les demarcacions espanyoles i les lusitanes, la cristianització dels infidels o altres ministeris.

També a **Barcelona**, l'almirall Colom va donar el *Diari de navegació*, que resumia la via feta fins la terra nova i permetia conèixer una nova ruta per al comerç. Una carta de la reina Isabel expressa i testimonia que "...Con este correo os envio un treslado del libro que acá dejasteis, el cual ha tardado tanto porque se escribiese secretamente para que estos que están aquí de Portugal ni otro alguno no supiese dello...De **Barcelona**, a cinco días del mes de setiembre de noventa y tres años. Yo la Reina. Por mandado de la Reina. Juan

de la Parra...". Era la joia secreta de l'almirall Colom, que oferia als sobirans. Sabem, doncs, que se'n va fer una còpia i que l'original, que s'hauria d'haver guardat als arxius reials, s'ha perdut o ha desaparegut.

2. Segon Viatge de Colom

Arribat Colom a **Barcelona**, tot seguit va començar a preparar una flota per realitzar un segon viatge amb la finalitat de colonitzar els nous territoris descoberts. Per aquest motiu, va ser necessari un intens treball administratiu des de la ciutat, en què es van veure implicats, a part dels sobirans, la Casa de Contractació o Llotja de Mar, que tenia una experiència de segles en aquesta tasca i, probablement també, les drassanes.

La Llotja de Mar, que té els orígens en el Col·legi de Mercaders i en el Consolat de Mar, va ser la primera llotja de la península. La de Mallorca data de l'any 1412 i la de València, del 1498. El Consolat de Mar havia nascut d'un privilegi donat per Jaume I, el 17 de setembre de 1266, a la ciutat i al Consell Municipal per poder designar cònsols per a Síria i Egipte. Després, el privilegi seria renovat per Pere III i creat un tribunal conegut com a Col·legi de Mercaders, per exercir de tribunal mercantil, que es reunia a la Casa de Mar o Llotja.

El 1339 el Consell Municipal va comprar una casa que hi havia a la plaça dels Canvis, vora la platja, per fundar la Casa de Contractació o Llotja. En aquesta Llotja es van redactar les primeres lleis del comerç marítim, avalades pels costums antics i que van servir de norma durant molt temps a totes les nacions. Es tracta del *Llibre del Consolat de Mar*. A la capella de dita Llotja es van conservar les restes del cèlebre almirall Pere de Montcada, que en va ser mecenes i procurador.

Posteriorment, i a causa del desplaçament del comerç marítim vers l'Atlàntic, aquesta Llotja fou substituïda per la Casa de Contractació de Sevilla, amb la intenció de desviar aquest comerç cap a la Corona espanyola. Aquest

desplaçament, juntament amb el tancament de les rutes orientals, va provocar la decadència comercial de la ciutat de Barcelona. Decadència que no se superaria fins l'època de Carles III.

Sevilla va desplaçar Barcelona i va passar a ser el port oficial de sortida a les Índies i, també, d'entrada de les mercaderies i de duana dels negocis d'ultramar. Hi ha constància documental de la designació de dos funcionaris reials, Sanxo Matienzo i Francesc Pinelo, encarregats de buscar un lloc adient a Sevilla per fundar-hi aquesta casa. Segons es pot apreciar en una carta, datada el 18 de març de 1503, "... a Sevilla, visitaren les drassanes, que no els convenceren per ser un lloc humit i amb perill de crescudes fluvials, i després anaren a la casa dels almiralls, darrera l'Alcàsser Vell, i els va semblar el millor lloc...".

Segons Bofarull, la Casa de Contractació de Sevilla es va crear el 1535, en una data molt posterior al descobriment i primera colonització de les Índies, coincidint amb l'època en què l'almirall Colom ja havia perdut la governació i el càrrec de virrei.

Tot el que hem exposat ens duu a pensar que les primeres expedicions van organitzades des de Barcelona, on ja existien unes Drassanes i una Llotja, on hi havia coneguts i experts mestres d'aixa, com Arnau Romeu, Bernat Llovera, Bernat May o Pere Massanet, citats per Lluís Almerich a *Barcelona y el mar* (10).

A **Sevilla**, el cap de l'organització d'aquestes empreses nàutiques va ser un expert en equipaments navals, tot i que ardiaca d'ofici, en Joan de Fonseca, germà del bisbe de Santiago, Alfons de Fonseca. Home poderós a la cort d'Enric IV de Castella seria, posteriorment, designat bisbe de Badajoz i de Sevilla. Fonseca sempre es va mostrar escàs en la seva ajuda al descobridor i li minvà els poders, donant llicències als seus aliats. Segons ens assabenta el jesuïta Fidel Fita, Joan de Fonseca, curiosament, havia rebut les ordes religioses a la capella de Sant Bartomeu de la catedral de Barcelona, el 2 de març de 1493, de mans de Berenguer de Sos, arquebisbe de Torres, a Sardenya.

Malgrat la presència a Barcelona de l'almirall Colom i de l'ardiaca Fonseca, preparant la segona expedició colombina, és notori l'interès dels cronistes oficials en desplaçar aquests esdeveniments fora de la Corona d'Aragó.

A les cròniques, es va substituint Barcelona per Sevilla, tal com podem observar en diverses cartes: cartes dels reis a Francisco Pinelo, jurat de la ciutat de **Sevilla**, en què li ordenen que pagui les naus i caravel·les que hom hagi de comprar o noliejat per enviar a les Índies; carta dels reis a Berard, que és a **Sevilla**, encomanant-li que compri i equipi una nau de 100 o 200 tones, que rebrà i pagarà l'almirall Colom; carta dels reis a Colom i a Fonseca, prohibint que a l'armada que s'està preparant per al segon viatge, hi vagin naus o persones sense llicència reial. Tot plegat és inversemblant perquè, segons en Rumeu de Armas, la Casa de Contractació de Sevilla no existia.

Al port de **Barcelona**, es van ultimar els detalls de la segona navegació. El 1474 s'havia col·locat la primera pedra del moll de Barcelona i aquesta va ser segellada amb el senyal de la creu, d'aquí el nom de Moll de la Santa Creu. Una crònica local ens dona detalls de la sortida de l'almirall d'aquest port, proveït de tota classe de coses "...amb naus armades d'artilleria, amb queviures, amb bescuit, amb vi, blat, farina, oli, vinagre, formatges, llavors, eines, eugues i alguns cavalls, gallines i altres coses de les que allà podrien multiplicar-se i aprofitar-se. Portaven moltes arque de rescats i mercaderies gracioses per donar als indígenes de part dels reis, i per canviar, que en diuen rescatar, per or i altres riqueses de què les Índies tinguessin. Arribaren 1500 homes, 20 a cavall, els altres peons. Vingué molta gent treballadora del camp per treballar, llaurar i cavar... alguns oficials, la major part anava amb les seves armes per lluitar donat el cas. Entre els qui eren cavallers, majorment de **Sevilla**, altres persones principals i alguns de la casa reial: Joan d'Oluja, misser Guerau, Pere Navarro, Alfons d'Hojeda, Antoni de Torres, capità de la flota; Dídac Marquet, "veedor"; Pere de Villacurta, tresorer reial; Alfons de Vallès, capità; Pere de Casaus o de las Casas, Francesc de Prenyanosa, capità; Alfons Ortís, Alfons Malavert". Afegiríem, per més coneguts: Pere Bertran Margarit, capità; Bernat Boïl, vicari apostòlic d'Índies, legat del papa i frare de Montserrat; el doctor Chanca, físic de la princesa de Portugal, filla dels reis;

Miquel Ballester, designat alcalde de La Isabela; Pere de Terre Ros, lloctinent de l'almirall; Pere Comes, Francesc Bardi, Joan de Casanova, Miquel Muliart, i altres.

3. Primer viatge de descoberta

Tornant al primer viatge de l'Almirall Colom, que creiem seria des de les costes catalanes, analitzarem el contracte o *Capitulacions* fetes amb els sobirans, que acabaven de guanyar la ciutat musulmana de Granada.

Aquestes *Capitulacions* van ser redactades i signades, en nom dels Reis Catòlics, pel secretari del rei Ferran, Joan de Coloma, a favor de les peticions de Colom. Van ser registrades a la Cancelleria d'Aragó i són a **Barcelona**. Allà es conservaria sempre una còpia notarial donat que l'original fou lliurat al mateix almirall. Aquest fet ha desconcertat aquells historiadors que pretenien desplaçar aquestes negociacions fora del territori de la Corona d'Aragó. Oficialment, consta que dites *Capitulacions* van ser signades en un campament als afores de la ciutat de Granada. Tal vegada, amb la intenció de donar un caràcter provisional i transitori -per si calgués que en algun moment perdessin lavalidesa jurídica-, fora de la jurisdicció catalnoaragonesa. De manera semblant, l'almirall Colom va signar la concòrdia amb els seus oponents de l'illa Espanyola a la seva nau, en lloc de fer-ho a terra, on exercia de virrei i governador general.

La sortida del primer viatge es fa des de la vila de Pals, "vila del comte de Miranda", segons el cronista de Felip II, Antonio de Herrera. En el simposi de Pals de 1996 ja vam explicar detalladament que estava ubicada al comtat d'Empúries, on radicaven els Yáñez Pinzón i els Niño (11).

La nau capitana descobridora va ser la *Santa Maria*, coneguda anteriorment com *La Gallega*, nau que, curiosament, també localitzem a **Barcelona** quan, després de la guerra civil de Catalunya, va ser venuda a Bernat Spital per 615

lliures pels vassalls de Joan de Calàbria que, com sabem, eren els catalans vençuts a les capitulacions de Pedralbes. Aquesta nau va ser objecte d'un curiós plet entre els germans Menaut i Gracià de Guerri, capitans, i la Generalitat de Catalunya. Menaut de Guerri, després de la guerra, es va fortificar al castell d'Eramprunyà (Gavà) –que havia estat de Jaume March- i no volia capitular fins que no li fos lliurada dita nau com a compensació dels serveis fets a la Generalitat de Catalunya en el transcurs del conflicte mantingut a favor del príncep de Viana i en contra de Joan d'Aragó i de Navarra, pare del futur rei Ferran el Catòlic. Requesens des Soler va ser el negociador i va prometre –a Menaut de Guerri- que li lliuraria, tan bon punt arribés a Sicília. Però els còsols de la ciutat s'hi van oposar pel temor que la fes servir per al cors, com el seu germà Gracià de Guerri, rebel i exiliat a França, que es dedicava a atacar les costes catalanes sota la bandera de Renat d'Anjou, junt amb altres dissidents, com el comte de Pallars, conestable de Catalunya, que no havien volgut capitular.

Els germans Menaut i Gracià de Guerri van lluitar durant molt temps a favor de la causa de la Generalitat Catalana i van ser apreciats pels sobirans dels quals foren vassalls, com Pere de Portugal, rei dels catalans. D'aquest rei es conserva una carta signada de la seva pròpia mà, en què expressa el sentiment en saber l'empresonament de Gracià: "Lo Rey. Menaud de Guerri. feel nostre. Rebuda havem vra letra/ e vist lo contengut en/ aquella al primer vos responem que molt/ nos desplau la preso del vre frare/ pero tals son los actes de la guerra quant perdre quant guanyar totes coses han/ son remey excepta la mort...(continua). Dada en Barcelona a V. dies del mes de Novembre del any Mil CCCCLXIII.

4.Tercer i quart viatges de Colom

Després del tercer viatge, en què Colom va descobrir la terra ferma de la península de Paria (Veneçuela), va començar el veritable

Possiblement, el tercer viatge va partir de Barcelona. Sabem que es va emportar uns familiars seus, en Joan Antoni Colom i l'Andreu Colom, i va equipar sis naus amb 300 homes, que van sortir el 30 de maig de 1498.

Després d'arribar a l'illa Espanyola, on va haver de fer front a un intent de rebel·lió, va ser acusat de rebel i de voler trair la Corona. Els sobirans van enviar el comanador Ovando, perquè substituís Colom en la governació. L'almirall va ser pres pel fiscal Francesc de Bobadilla, juntament amb els seus germans, i portat emmanillat a la península. Consta que va arribar a **Cadis**, on el capità de la nau, Alfons de Vallès, li va facilitar que enviés secretament unes cartes als seus coneguts, abans de desembarcar. L'almirall Colom va escriure llavors una carta a Joana de Torres i d'Agramunt, germana del seu capità Antoni de Torres, que es trobava a la cort com a dida del príncep Joan. Joana de Torres i d'Agramunt era filla dels cambrers reials Margarida d'Agramunt i Dídac de Torres. Margarida d'Agramunt, molt amiga del Descobridor, l'havia avalat a la cort reial.

Els reis, des de València, van manar deslliurar el Descobridor el 14 de març de 1500. Però existeix la tradició, encara que no documentada, que aquella nau en què Colom retornà pres, anomenada *S'Antiga*, va atracar al Port Vell de Barcelona. I, des d'allà, un agutzil de la ciutat el va portar a la presó comuna. Aquesta presó estava llavors tocant a una de les portes de la ciutat, l'anomenada de Santa Eulàlia, resguardada per dues torres en què se solia col·locar la bandera de Santa Eulàlia quan es cridava a sometent.

Per al darrer viatge, conegut com Alt Viatge de l'Almirall Colom, sabem que va comprar quatre naus de gàbia i va contractar 140 homes perquè l'acompanyessin a descobrir el pas, en el continent descobert, que li permetés seguir la ruta vers l'orient i poder fer la volta al món. L'acompanyaven el seu germà Bartomeu i el seu fill Ferran, que només tenia tretze anys. Els cronistes –censurats– dubten a dir si va sortir de **Cadis** o de **Sevilla** amb els seus aparells i els seus somnis. El que sabem és que va ser un viatge fatídic del qual tornaria esgotat al lloc de partida.

5.Conclusions

Si fem un resum del que s'ha exposat, veurem que:

1. A **Barcelona** es van redactar i arxivar les *Capitulacions*.
2. A **Barcelona** es va organitzar la sortida de descobriment.
3. A **Barcelona** es va tornar després del descobriment.
4. A **Barcelona** es va editar la primera carta anunciant la descoberta.
5. A **Barcelona** es va sortir vers el descobriment amb la bandera de la Santa Creu.
6. A **Barcelona** es van batejar els primers indígenes.
7. A **Barcelona** es va cantar el *Te Deum Laudamus*.
8. A **Barcelona** es van pagar els sous dels mariners del primer viatge.
9. A **Barcelona** el mestre racional de Catalunya-Aragó va prestar 17.000 ducats
10. A **Barcelona** es van rebre les *Butlles* del papa Alexandre VI.
11. A **Barcelona** es va fer la divisió de la Terra.
12. A **Barcelona** va ser cridat a consulta el cartògraf Jaume Ferrer.
13. A **Barcelona** va venir el cardenal Pere González de Mendoza, ideòleg de la unió peninsular.
14. A **Barcelona** era Bartomeu de Las Casas o Casaus.
15. A **Barcelona** era Pere Màrtir d'Angleria, cronista de la cort reial.
16. A **Barcelona** era Gonzalo Fernández de Oviedo, cronista d'Índies.
17. A **Barcelona** hi havia la nau capitana *La Gallega o Santa Maria*.
18. A **Barcelona** hi havia la Casa de Contractació més antiga del món.
19. A **Barcelona** hi havia les drassanes amb experts mestres d'aixa.
20. A **Barcelona** es va organitzar el segon viatge de colonització.
21. De **Barcelona** va sortir el legat apostòlic vers les Índies.
22. De **Barcelona** va sortir el capità general de l'armada, de l'orde de Sant Jaume, Pere Bertran Margarit.
23. De **Barcelona** va sortir el primer cronista dels indis, Ramon Paner.

24. A **Barcelona** va ser designat cap de la Casa de Contractació, l'ardiaca Joan de Fonseca.
25. De **Barcelona** van sortir els fundadors de la Casa de Contractació de Sevilla
26. A **Barcelona** es va fer lliurament del *Diari de navegació*.
27. A **Barcelona** tenia "posada" o casa l'Almirall Colom
28. A **Barcelona** es van designar patges del príncep Joan, els fills de l'almirall.
29. A **Barcelona** van ser confirmats els privilegis de l'almirall.
30. A **Barcelona** va arribar presoner el Descobridor.
31. "A **Barcelona** va arribar el Descobridor al final de la seva vida

Per deducció lògica, podem coincidir amb l'historiador Rumeu de Armas que "Barcelona té la glòria que en el seu recinte, els Reis Catòlics desplegaren la seva activitat , organitzant fins els mínims detalls de l'empresa colombina..."

Caldria afegir que Barcelona, i Catalunya en general, tenen la glòria de ser l'origen del procés de descobriment i colonització d'Amèrica. Aquesta glòria va ser silenciada, desplaçada i tergiversada a favor d'altres llocs de la península.

Així, quan consultem la història d'aquell període encara s'observa –si es coneix mínimament la nostra història, geografia i gent- que el nom de la ciutat de **Barcelona** ha estat substituït per **Granada, Sevilla, Cadis, Córdoba o Valladolid**, sempre aliens als límits de la Corona catalanoaragonesa i–segons el censor creia oportú- en favor de la zona andalusa o castellana. Aquesta substitució, es va iniciar després de la destitució governamental de l'almirall Colom, la creació de la Casa de Contractació o Hisenda a Sevilla, la introducció de la Inquisició i de la censura o control de l'obra impresa i el desenvolupament de l'imperi colonial espanyol

Malgrat tot, a finals del segle XIX, a les acaballes d'aquest imperi, va sorgir a Catalunya aquell moviment romàntic i reivindicatiu dels homes de l'anomenada Renaixença. I fou precisament la ciutat de **Barcelona**, la que va reivindicar que tenia "un deute històric pendent" amb l'almirall Colom, un deute ineludible, i va

fer esforços gegantins per construir el primer monument en el món, per reivindicar la seva memòria.

Bibliografia i notes

1. Bartomeu Casaus, o de las Casas. *Historia de las Indias*. México.
2. Jordi Bilbeny. *Brevíssima relació de la destrucció de la història. La falsificació de la descoberta catalana d'Amèrica*. Arenys de Mar, 1998.
3. Pedro Mártir de Angleria. *Opus Epistolarum*. Alcalá de Henares, 1530.
4. Gonzalo Fernandez de Oviedo. *Historia general y natural de las Indias, islas y tierra firme del mar Océano*. Madrid ,1851.
5. Hernando Colón. *Historia del almirante don Cristóbal Colón*. Madrid, 1932.
6. Andreu Bosch. *Sumari, índex o epítome dels admirables y nobilíssims títols de Catalunya*. Perpinyà, 1628.
7. Narcís Feliu de la Peña. *Anales de Catalunya*. Barcelona, 1709.
8. Pere Serra i Postius. *Historia de Montserrat*. 1726.
9. Diego Monfart. *Catálogo memorial dels concellers de Barcelona y cosas notable sucehidas en son temps*. Madrid, 1892.
10. Lluís Almerich. *Barcelona y el mar*. Barcelona, 1945.
11. , Primer simposi colombí de Pals,Agost-desembre 1996 *Torre de les Hores*, núm.7. Pals ,1996.
12. Antonio Rumeu de Armas. *Colón en Barcelona*. Sevilla, 1944.
13. Fidel Fita. "Órdenes sagradas a Juan Rodríguez de Fonseca, arcediano de Sevilla y de Ávila en 1493". *BAH*, 20,178 ,1891.